21

කලීෆා අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා

ඉස්ලාම් දහම වැළඳගැනීම හා පෞරුෂ ලක්ෂණ

නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමාගේ පියාගේ සහෝදරයකු වන අබූ තාලිබ්ගේ පුතකු වන අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා තම ලාබාල වියේ සිට ම නබි තුමාගේ රැකවරණය යටතේ හැදී වැඩුණේ ය. නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමාට නුබුව්වත් හිමි වන විට අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා දස වියැති කුඩා දරුවෙක් විය. මුහම්මද් සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා කෙරෙහි අප්‍රමාණ ගරුත්වයක් හා ස්නේහයක් දැක්වූ මෙතුමා කිසි දු පැකිලීමකින් තොර ව ආරම්භයේ දී ම ඉස්ලාම් දහම වැළඳ ගත්තේ ය. එමනිසා "ඉස්ලාමයට ප්‍රවේශ වූ ප්‍රථම කුඩා දරුවා" යන ගෞරව නාමය එතුමාට හිමි විය.

ළමා කාලයේ සිට ම වීරත්වය, බුද්ධිමත් බව, මනා පෞරුෂත්වය ආදී ලක්ෂණ පෙන්නුම් කළ මෙතුමා නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා සමඟ එකට ජීවත් වූ බැවින් මුල් කාලයේ සිට ම ඉස්ලාමීය සේවයේ ද, සමාජ සේවයේ ද නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා සමඟ සහභාගී වීමට අවස්ථාව හිමි කර ගත්තේ ය. මදීනා හිජ්රතය සිදු වන විට කුරෛෂි කාෆිර්වරු විශාල පිරිසක් නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා ඝාතනය කිරීම සඳහා එතුමාගේ නිවස වට කළ හ. කුරෛෂිවරුන් කුමන මොහොතක හෝ නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහි වසල්ලම් තුමාගේ නිවසට ඇතුළු වී තමා කොටස්වලට කැපිය හැකි යැයි සිතිය හැකි අනතුරුදායක අවස්ථාවල දී පවා නබි තුමා වෙනුවට එතුමාගේ නිදි යහනෙහි නිදා ගත්තේ ය. මෙය එතුමාගේ එඩිතර බව ගෙනහැර දැක්වීමට කදිම නිදසුනකි.

ශ්‍රේෂ්ඨ අශ්වාරෝහකයකු ද ප්‍රබලයකු ද වන අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා ඉස්ලාමයේ ද මුස්ලිම්වරුන්ගේ ද ආරක්ෂාව සඳහා කරන ලද සියලු සටන්වලට සහභාගී වී තම කුසලතාවෙහි විනිවිදභාවය අපහට පෙන්නුම් කළේ ය. කොපමණ ප්‍රබල විරුද්ධවාදියකු වුව ද ඔහුගේ අභියෝගය පිළිගෙන පහර දීමට ඉදිරිපත් වීමේ එඩිතර බව සතු අලි

රළියල්ලාහු අන්හු තුමාට අල්ලාහ්ගේ සිංහයා හෙවත් "අසදුල්ලාහු" යනුවෙන් නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා ප්‍රශංසා කළේ ය.

පසුකාලයේ ඉස්ලාමයට විරුද්ධ ව පැණ නැගුණ අභියෝග මුස්ලිම් ලොවේ ද ඉන් බාහිර ව ද බිහි වන සෑම අවස්ථාවකම එය පාලනය කර විනාශ කළේ ය. ඉතා උසස් අවබෝධාත්මක දැනුමක් සතු අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා තම එඩිතර බව ද ඥානය ද ඉස්ලාමය වෙනුවෙන් වැය කළේ ය. උසස් ආගමික විසඳුම් ලබා දුන් මෙතුමා නීතිපතිවරයකු වශයෙන් ද කටයුතු කළේ ය. තමාට පෙර සිටි සියලු ම කලීෆාවරුන්ගේ උපදේශන සභාවේ ප්‍රධාන සාමාජිකයකු ලෙස කටයුතු කළ මෙතුමා ඉතා සාධාරණ ව හා වගකීමකින් යුතු ව උපදෙස් ලබා දී එකමතික ව ඉස්ලාමය ආරක්ෂා කිරීමට හා මනා පාලනයක් ලබා දීමට කැප වී කටයුතු කළේ ය.

කිලාෆතය භාර ගැනීමේ පසුබිම

සිව් වන කලීෆා අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා කිලාෆතය භාර ගෙන දිවුරුම් දුන් ආකාරය හා අවස්ථාව තුළ පෙර කලීෆාවරුන් තිදෙනා හා සසඳන කළ විශාල වෙනසක් දක්නට ලැබේ.

පෙර කලීෆාවරුන් තිදෙනා තෝරා පත්කර ගැනීම ඉස්ලාමීය දේශපාලනික ප්‍රතිපත්ති හා ජනතා උපදෙස් රකිමින් පූර්ණ අනුමැතිය සහිත ව සිදු විය. එහෙත් අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ තෝරාගැනීම එයට වඩා වෙනස් ආකාරයකට සිදු විය. එකල සමාජ වාතාවරණයට අනුව මෙයට ඉතා යෝග්‍ය තැනැත්තා අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා ම විය. එහෙත් කලීෆාවරයා තෝරා ගැනීමේ දී බුද්ධිමත් පිරිසක් එක් රැස්වීම ද උපදෙස් ලබාගත් ආකාරය ද ගැළපෙන පසුබිමක නොතිබුණි. එබැවින් ඉස්ලාමයට ප්‍රවේශ වූ නවකයන් අධ්‍යාපන දැනුමක් නොමැති අය, යථාර්ථය අවබෝධ නොකළ අය ආදී විවිධ කෝණවලින් යුත් කණ්ඩායමක් වෙනත් පළාත්වලින් අගනුවරට එක්රැස් වූහ. ඔවුහු එහි කලබලකාරි ස්වරූපයකින් යුතු ව උස්මාන් රළියල්ලාහු අන්හු තුමා ඝාතනයට ලක් වී, යැයි උද්ඝෝෂණය කළහ. ඒ අතර මදීනාවෙහි ඔවුන්ගේ බලය ද ප්‍රබල විය.

මෙම තත්ත්වය යටතේ ඉස්ලාම් දහම ආරක්ෂා කර ඉස්ලාමීය දේශය යථාතත්ත්වයට ගෙන ඒමට වහා ම පියවර ගතයුතු බව දක්නට ලැබුණි. එබැවින් මදීනාවෙහි එකල පසුබිම සාමකාමී නොවන අර්බුදකාරී බවක් දක්නට ලැබී ය. අලි, තල්හා, සුබෙයිර්, අබ්දුල්ලාහ් ඉබ්නු උමර්, සෑද් ඉබ්නු අබී වක්කාස් (රළියල්ලාහු අන්හුම්) ආදී ප්‍රමුඛ පෙළේ සහාබාවරුන්ගෙන් කෙනකු කිලාෆාත් වගකීම භාර ගත යුතු යැයි. කැරළිකරුවෝ බල කළහ. එහෙත් ඔවුහු සියලු දෙනා කිලාෆතය භාර ගැනීමට ඉදිරිපත් නොවී පසෙකට වී සිටියහ. අවසානයේ අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාට බල කළ කලහකරුවෝ කිලාෆතය නොපිළිගත්තේ නම් දකින දකින සියලු ම මදීනාවාසීන් තම අසිපතට ගොදුරු කර ගන්නා බවට තර්ජනය කළහ.

මෙම අනතුරුදායක තත්ත්වය ගැන අවබෝධ කරගත් අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා "කලීෆාවරයා තෝරා පත්කර ගැනීමේ සුදුසුකම ඔබලාට නොමැත, සමාජයේ පිළිගැනීමට පාත්‍ර වූ ප්‍රධානීන් තම කැමැත්ත පළ කරන්නේ නම් පමණක් මාහට කිලාෆාතය භාර ගත හැකි ය" යැයි පැවසුවේ ය. එය පිළිගත් එම කල්ලිය, ආයුධ මගින් ප්‍රධානීන් එක් රැස් කර කැමැත්ත ලබා ගත්හ. අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ පදවි ප්‍රාප්තිය සිදු වූයේ එම සිදුවීමෙන් පසු ව ය.

කලීෆා තුමා මෙම කිලාෆතය තම පාලනයට නතු කර ගැනීම සඳහා පෙර සිටි පළාත් ආණ්ඩුකාර පදවි දැරූ කිහිප දෙනකු සේවයෙන් ඉවත් කිරීමට යෝජනා කළේ ය. මෙම ක්‍රියාවෙහි දී මෘදු ව කටයුතු කරන මෙන් හසන්, මුහීරා රළියල්ලාහු අන්හුමා ආදී සහාබාවරු කිහිප දෙනෙක් උපදෙස් දුන්හ. එහෙත් කලීෆා තුමා තම තීරණයෙහි දැඩි ව සිටියේ ය. ඉතා කෙටි කාලයකින් කලීෆා තුමා විශ්ව රූප ලබා කළ මෙම සිදුවීම නිසා ඉස්ලාම් ඉතිහාසයේ අමතක කළ නොහැකි දුක්ඛිත වෘත්තාන්තයකට ඇද වැටුණි. මෙහි ප්‍රතිවිපාකයක් ලෙස ජමල්, සිෆ්ෆීන් පමණක් නොව නගර්මාන් වැනි යුද්ධ ද ඇති විය.

අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ සේවාව

අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා නබි සල්ලල්ලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමා සමග එක් වී අනන්ත අප්‍රමාණ සේවා හා පරිත්‍යාග ද කළ සේ ම, තමාට පෙර සිටි කලීෆාවරුන් තිදෙනාගේ පරිපාලනයේ ද ප්‍රධාන වගකීම් දරා සේවා රාශියක් ඉටු කළේ ය.

කලීෆා අබූබක්ර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ කාලයේ බෛතුල්මාල් භාරකරු ලෙස ද, කලීෆා උමර් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ පාලන තන්ත්‍රයේ නීතිපති වශයෙන් ද, උස්මන් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ පාලනයේ වැදගත් උපදේශකයකු වශයෙන් ද සේවය කළේ ය. විශේෂයෙන් ම සියලු කමිටුවල ශ්‍රේෂ්ඨ උපදේශකයකු ලෙස සේවය කර විවිධ අත්දැකීම් ලබාගෙන ඇත.

ඉස්ලාමීය දේශපාලනයේ සිව්වන පාලකයා ලෙස පදවි දැරූ අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ පාලන සමයේ අභියෝග බහුල ව පැවති බැවින් විශාල සේවයක් ලබා දීමේ අවස්ථාව එතුමාට හිමි නොවී ය. එසේ වුව ද පාලනය විධිමත් කර කිලාෆතයේ ස්ථාවරත්වය ඇති කිරීම පදනම් කරගෙන ක්ෂණික පියවර කිහිපයක් ගනු ලැබී ය. එහි වැදගත් කරුණු කිහිපයක් මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

- රට වැසියන්ට අතෘප්තිකර වූ සමහර ආණ්ඩුකාරවරුන් සේවයෙන් පහ කිරීම.
- ජනතාවගේ හා කිලාෆතයේ ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් දේශපාලනයේ ස්ථාවර බවක් දකින තුරු උස්මාන් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ ඝාතනය සම්බන්ධ පියවර ගැනීම ප්‍රමාද කිරීම.
- ඉස්ලාමය වරදවා අවබෝධ කරගෙන කැරලි ගැසූ කවාරිජ්වරුන්ගේ මැරවරකම් පාලනය කිරීම.
- පාලන කේන්ද්‍රය ලෙස පවත්වා ගත් කූෆා නගරය සංවර්ධනය කිරීම.

- නාගරික වශයෙන් සංස්කෘතික සංවර්ධන කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- පොලිස් ස්ථාන පිළිසකර කිරීම.
- නීති විනිශ්චය සඳහා වෙන් වූ මණ්ඩපයක් ඇතිකිරීම.
- අතරමං වූ රැකවරණයක් නොමැති සිවුපා සතුන් සඳහා අස්හල, ගවගාල ආදී රැඳවුම් ස්ථාන ඉදි කිරීම.
- සිර මැදිරි නිර්මාණය කිරීම.
- අරාබි සාහිත්‍යය හා ෆික්හු කලාව ඉගැන්වීම සඳහා අධ්‍යයන මධ්‍යස්ථාන ස්ථාපිත කිරීම.
- සුප්‍රසිද්ධ ව්‍යාකරණ මහාචාර්යවරයකු වන අබුල් අස්වද් අද්දුඅලි ලවා අල් කුර්ආන් අක්ෂර සඳහා පිල්ලම් යෙදවීම.

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි සේවා රැසක් නිශ්චිත කාලයක් තුළ ඉටු කළ කලීෆා අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා හිජ්රි හතළිස් වැනි වසරේ රමළාන් මාසයේ අබ්දුර් රහ්මාන් ඉබ්නු මුල්ජිම් නම් කාරිජ්වරයාගේ පහරදීමට ලක් වී වෆාත් වූයේ ය.

අභ්‍යාසය

1. අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමා කිලාෆතය භාර ගැනීමේ පසුබිම පැහැදිලි කරන්න.

2. කලීෆා අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ ඝාතනයේ පිටුපස සිටි මතධාරීන් කවරහු ද?

3. අලි රළියල්ලාහු අන්හු තුමාගේ කාලයේ මුස්ලිම්වරු අතර ඇති වූ සටන් මොනවා ද?